

Asia Avainlipputunnuksen valokuvaaminen

Hakija T.T.

Annettu 20.2.2001

SELOSTUS ASIASTA

Lausuntopyyntö

T.T. (jäljempänä hakija) on 11.10.2000 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa asiassa, joka koskee avainlipputunnuksen (-pinssin) valokuvaamista. Hakija kysyy, onko avainlipputunnuksen lippuosan käyttämiseen valokuvissa ja näiden valokuvien kaupalliseen käyttöön olemassa tekijänoikeudellisia esteitä.

Taustaa Hakija kertoo olevansa puoli-ammattilainen valokuvaaja, jonka tuotteisiin kuuluvat mm. postikortit. Hän on myös Liitto S ry:n jäsen. Hakija on saanut eräästä Liitto S ry:n jäsentilaisuudesta avainlippupinssin. Hakijalla on ideoita käyttää pinssin lippuosaa valokuvasommitelmissa ilman pinssin avainosaa. Lausuntopyynnön liitteenä on kaksi esimerkkivalokuvaa, joihin on kuvattu avainlippupinssin lippuosa eli Suomen lippu.

Liitto S ry:n vastine

Tekijänoikeusneuvosto on varannut Liitto S ry:lle mahdollisuuden vastineen antamiseen. Se toteaa 28.11.2000 saapuneessa vastineessaan seuraavaa.

Liitto S ry:n tehtävänä on edistää suomalaisen laadun ja osaamisen kehittämistä sekä tukea suomalaisten tuotteiden menekkiä. Tässä työssä käytetään tärkeänä työvälineenä tavaramerkkinä rekisteröityä avainlipputunnusta, joka on peräisin 1960-luvulta ja joka kuuluu Suomen tunnetuimpiin liikemerkkeihin.

Liitto tavoittelee merkille mahdollisimman suurta näkyvyyttä. Avainlipputunnuksen asianmukaisesta käytöstä on julkaistu ohjeet sekä painettuna että Internetissä. Ne on myös jaettu kaikille jäsenyrityksille, joilla on Liiton myöntämä merkin käyttöoikeus.

Liiton ja sen jäsenyritysten kannalta on tärkeää, että avainlipputunnusta käytetään sääntöjen ja tavoitteiden mukaisesti. Lausuntopyynnön tapauksessa avainlipputunnus ei esiinny kaupallisessa yhteydessä, vaan se on luomassa mielikuvaa Suomesta tai suomalaisuudesta. Kun hakijan tavoite on tehdä tämä positiivisella ja avainlipputunnuksen arvoja edistävällä tavalla, Liitto S ry. ei näe tapauksessa estettä avainlipputunnuksen käytölle.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on yksinoikeus teokseen. Taiteellisina teoksina suojataan muun muassa valokuvateoksia ja muita kuvataiteen teoksia.

TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa tietyin rajoituksen yksinomaisten oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna.

Teoksen on tekijänoikeussuojaa saadakseen ylitettävä ns. teoskynnys, eli sen on oltava itsenäinen ja omaperäinen tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Itsenäisyys- ja omaperäisyysvaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ideoita, aiheita tai periaatteita sinänsä ei suojata, vaan teoksen omaperäistä ilmenemismuotoa.

Tekijänoikeus syntyy aina teoksen tekijälle eli fyysiselle henkilölle. Tekijänoikeus on TekijäL 43 §:n mukaan voimassa, kunnes tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta.

TekijäL 9 §

Suomen lippu muodostaa olennaisen osan hakijan valokuvaamasta avainlippupinssistä. Suomen lipusta on annettu oma lakinsa (380/1978). TekijäL 9 §:n mukaan lakeihin ja asetuksiin sekä viranomaisen tai muun julkisen elimen päätöksiin ja lausumiin ei ole tekijänoikeutta.

Tekijänoikeusneuvosto on ottanut useissa lausunnoissaan kantaa TekijäL 9 §:n soveltamiseen (esim. lausunnot 1997:11, nimipäiväluettelon suoja; 1997:6, lääkkeiden valmisteyhteenvedot; 1995:11, kunnanvaakunat; 1989:13, kolikko).

Lausunnossa 1989:13 oli kyse markan kolikon kuvan käyttämisestä julkaisuissa. Hakija oli käyttänyt ilmoituksissa ja julkaisuissa Suomen rahapajan valmistaman markan kolikon leijonapuolen kuvaa. Hakija kysyi, onko kolikon suunnittelijalla mahdollisuutta vaatia taloudellista korvausta kolikon kuvan mainitunlaisesta käyttämisestä. Tekijänoikeusneuvosto totesi, että liikkeelle laskettavien kolikoiden kuvat julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa asetuksen osana. Koska TekijäL 9 §:n mukaan lakeihin ja asetuksiin ei ole tekijänoikeutta, tekijänoikeusneuvosto katsoi, että kolikon kuva ei ollut tekijänoikeudellisesti suojattu.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Hakija on liittänyt lausuntopyyntöönsä valokuvia, joihin on kuvattu avainlipputunnuksen (-pinssin) lippuosa. Suomen lippu on kuvissa metallisen varren päässä ja sitä ympäröi yksinkertainen metallikehys. Suomen lippu koostuu, kuten tunnettua, sinisestä rististä valkoisella, suorakaiteen muotoisella pohjalla. Suomen lippu muodostaa kuvasta pinssistä olennaisen osan.

TekijäL 9 §:n mukaan lakeihin ja asetuksiin sekä viranomaisen tai muun julkisen elimen päätöksiin ja lausumiin ei ole tekijänoikeutta. Suomen lipusta on annettu laki 26.5.1978 (380/1978). Laissa on määritelty esimerkiksi Suomen lipun väri, koko ja muoto.

Koska Suomen lipun ulkomuoto perustuu Suomen lipusta annettuun lakiin ja koska pinssin lippuosa ei muutoinkaan ole sillä tavoin omaperäinen, että sitä voitaisiin suojata TekijäL 1 §:n nojalla teoksena, tekijänoikeusneuvosto katsoo, että pinssin lippuosan valokuvaamiseen ei ole tekijänoikeudesta johtuvaa estettä. Sanottu koskee myös pinssin lippuosan sisältävien valokuvien mahdollista kaupallista hyödyntämistä.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Hertta Hartikainen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa.